

Slægten Nørgaard paa Grim-Nørgaard i Gjettrup Sogn

OLAF NØRGAARD:
(Fortsat fra Aarbog 1959).

Poul Madsen, 1785-1839.

I 1784 var der nærliggende Fare for, at Grim-Nørgaard skulde gaa tabt for den Slægt, der havde siddet der saa længe; Ejeren Niels Christensen var gammel og skrøbelig, og hans Børn var endnu ikke voksne. En gammel, gulnet Skifteudskrift, der i snart 175 Aar har ligget i Chatolskuffen paa Gaarden, fortæller, hvorledes denne Fare blev afværget:

”Anno 1785, den 29 Januarii, var mødt i Nørgaard i Gjettrup Sogn Niels Christensen af bemelte Nørgaard med 2de tiltagne Vurderings- og Vitterligheds Mænd neml. Velagte Christen Nielsen af Steensgaard og Velagte Gravers Larsen af Gjettrup for at undersøge bemelte Niels Christensens paaboende og ejende Gaards Beskaffenhed og Boes Tilstand og afgjøre, hvad enhver af hands med hands forhen afdøde Hustru, i Ægteskab sammenavlede Børn i Fædrene Arv kand tilkomme; hvilke hands Børn ere: 1. En Søn Christen 13 Aar gl., 2det. En Søn Poul 8 Aar gammel. 3die. En Søn Peder Christian 4 Aar gammel, og 4de. En Datter Kirsten 17 Aar gammel, som alle vare nærværende tillige med deres Formyndere, neml. Velagte Christen Thøgersen af Knudsgaard i Kaaberøe som Formynder for den ældste Søn Christen, Velagte Laurids Skadkiær af Sindrup som Formynder for Sønnen Poul Nielsen, Velagte Christen Jensen af Gundtoft som Formynder for den yngste Søn Peder Christian, saa og Velagte Peder Christensen af Gjettrup som Formynder for Datteren Kirsten Nielsdotter. Thi da Niels Christensen formedelst Alderdom og Skrøbelighed umuelig længere kand selv forestaa og besørge hands Gaards Drift og Haandtering uden at befrygte hands Ejendoms Ruin og hands Børns store Skade, saa ansaa han det fornøden og tjenlig, saavel i Henseende til hands egen Rolighed og Conservation i hands Alderdom, som og i Henseende til hands Børns virkelige Gavn og Beste at afgjøre og bestemme hvilken af hands Børn, der skal nyde og beholde hands ejende Gaard med dens Tilhørende, hvad denne derimod skal betale sine Medarvinger, og hvad disse saaledes i Fædrene Arv kan vente sig at nyde.”

Efter denne lidt omstændelige Indledning skrider man til Delingen af Boet. Det oplyses, at Gaarden er vurderet til 500 Rdl., Indbo og Besætning til 228 Rdl., ialt 728 Rdl. Fra dette Beløb skal trækkes 321 Rdl., nemlig de fire Børns mødrene Arv 223 Rdl. og forskellige Gældsposter paa ialt 98 Rdl. Til Rest faar man da den Sum, 406 Rdl., der bliver at fordele mellem de fire Børn; Summen fordeles med 116 Rdl. til hver af Sønnerne og 58 Rdl. til Datteren Kirsten. Fra det i forrige Artikel nævnte Skifte erindres, at hver af Sønnerne skulde have 63 Rdl. i mødrene Arv, den fulde Arvepart til hver af Sønnerne bliver altsaa 180 Rdl.; det bestemmes, at dette Beløb engang skal udbetales i Penge.

”Derimod skal Datteren Kirsten Nielsdotter nyde og tilfalde i Arv den heele Nørgaard med sin fulde Hartkorn,

hvormed skal følge ald i Gaarden værende inden og udendørs Besætning og Boehave, da hun er den eneste af Skifterens Børn, der har Alder og Bequemhed til nu at kand antage samme og hos hvilken hand kan nyde den Underhold og Pleje hand i hands Alderdom og Skrøbelighed behøver. Og som Velagte unge Karl Poul Madsen af Gjettrup, der ved denne Forretning er tilstede, og anmeldte Kirsten Nielsdotter have med Vedkommendes Villie og Samtykke indgaaet Ægteskabs Løfte med hinanden, hvilken de saa snart mueligt agte at fuldbyrdige; saa er det at Skifteren Niels Christensen paa saadanne Vilkor, nemlig at Poul Madsen ægte hands Datter Kirsten Nielsdotter, nu til ham gandske afstaar og med Indtægt og Udgift overdrager anmeldte hands paaboende og ejende Gaard Nørgaard, begge Steder, der ialt er Hartkorn 5 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. o. s. v., o. s. v.”

Det bestemmes endvidere, at Sønnernes Arveparter, ialt 540 Rdl., først skal udbetales ved vedkommendes fyldte 18. Aar, Beløbet bliver staaende uden Rente til den Tid, imidlertid skal Poul Madsen være Børnene i Faders Sted, han forsyner dem med Føde og Klæder, samt bærer en ”kjærlig og christelig Omsorg for deres Opdragelse og Forfremmelse i deres Christendomskundskab, og det som got er”. Niels Christensen skal blive boende i Gaarden saa længe han lever, og naar han er død, skal Poul Madsen paa en christelig og anstændig Maade besørge og bekoste hans Jordefærd, til Gengæld arver han Niels Christensens efterladte Tøj.

Saaledes blev Grim-Nørgaard reddet for Slægten, og dette skete ved, at man for første og hidtil eneste Gang lod Gaarden gaa i Arv paa Spindesiden. Den nye Ejer Poul Madsen var født af en anset og velhavende Slægt, en Slægt som i lange Tider havde været blandt de førende i Sognet; af denne Slægts Historie skal der anføres enkelte Træk.

Slægtens ældste kendte Medlem er Søren Nielsen, der døde i 1714. I Slutningen af det 17. og Begyndelsen af det 18. Aarhundrede sad han som Fæster paa Gjettrupgaard, der da hørte til Ryttergodset. Han havde to Sønner, Niels og Poul Sørensen; førstnævnte købte i 1717 Gjettrupgaard, men kunde ikke tilvejebringe Købesummen, hvorfor han anmodede om, at Købet maatte gaa over paa Broderen Poul Sørensen. Denne Poul Sørensen købte senere yderligere omtrent 4 Tdr. Hartkorn, der blev lagt til Gjettrupgaard, saaledes, at denne Gaards Hartkorn kom op paa 9 Tdr. Senere købte han flere andre Gaarde saaledes f. Eks. Knudsgaard i Kobberø og - som det ses i Begyndelsen af forrige Artikel - Grim-Nørgaard. Baade Poul Sørensen og Søren Nielsen nævnes ofte med Tilnavnet ”Gjettrup” og sommetider med et foransat V. E. (Velædle).

Poul Sørensen var to Gange gift; i det sidste Ægteskab med Kirsten Lauridsdatter af Skaarup var der kun eet Barn, der naaede voksen Alder, nemlig Pigen Anne Poulsdatter, døbt 22/10 1741. Hun blev 27/6 1760 viet til Mads Jensen Balsby af Villerslev, der overtog

Gjettrupgaard, og den førstefødte i dette Ægteskab var ovennævnte Poul Madsen, døbt 19/7 1761.

Han kom ikke til Grim-Nørgaard uden Midler. Fra Faderen, der var død 1775, og en Søster havde han arvet 90 Rdl., fra Moderen, der var død 1783, havde han arvet 300 Rdl. Han fik god Brug for disse Penge, for efter vor Tids Begreber og sikkert endnu mere efter hans egen Tids maa han fra Begyndelsen have siddet haardt i det med en Pantegæld paa 540 Rdl. i en Gaard, der med Besætning og Indbo var vurderet til 728 Rdl.

Det var paa høje Tid, at Niels Christensen havde faaet skiftet sit Bo; allerede December det følgende Aar døde han og blev begravet 27/12, forhaabentlig paa christelig og anstændig Maade, saaledes som han havde ønsket det.

Den ældste af hans Sønner, Christian, havde kort Tid efter ovennævnte Skifteforretning taget Plads i Skibstedgaard i Ydby Sogn, senere havde han tjent hos Sognefogden i Helligsø og i Knudsgaard. Den 31/10 1800 blev han viet til Anna Sørensdatter af Nørgjettrup og de flyttede straks efter til Stagstrup, hvor han havde købt en Ejendom. Fra dem nedstammer en talrig Efterslægt, de fleste bosiddende i Stagstrup, enkelte i Sydthy eller andetsteds i Landet. En Datter, Maren, var gift med den kendte Lærer Niels Christian Christoffersen Hove. Om deres Liv og Virke se Thisted Amts Aarbog, 1916, Side 111.

Den næstældste Søn, Poul Nielsen, havde en Tid Plads i Helligsø, en Tid var han hos sin Søster og Svoger paa Grim-Nørgaard. Den 24/6 1795 kvitterer han sammen med sin Kurator, Laurids Nielsen Skadhauge, for Udbetalingen af de 246 Rdl., der udgjorde hans fædrene og mødrene Arv, men han laante straks igen Beløbet til Poul Madsen, der gav Pant i Gaarden som Sikkerhed. Dette Laan tilbagebetales igen 20/8 1801 og derefter kender vi ikke mere til Poul Nielsens Færd, det er dog sikkert ham, der staar Fadder ved Barnedaab paa Grim-Nørgaard 29/7 1804. Den 2/2 1812 dør han paa Grim-Nørgaard i en Alder af kun 36 Aar, ugift. Broderen og Svogeren arver ham, men der holdes ikke Skifte; at de har arvet ham, kendes fra en paa Gaarden opbevaret Kvittering fra Amtsstuen paa Arveafgift, indbetalt 22/2 1817, alt saa først 5 Aar efter Poul Nielsens Død.

Traditionen fortæller, at der paa denne Tid var en sindssyg Mand paa Gaarden, en Slægtning af Gaardens Ejer, og at denne Mand sad indespærret i et lille Rum i Bryggerset. Der er altsaa en Mulighed for, at Poul Nielsen kan have været sindssyg i sine senere Aar, og hvis dette har været Tilfældet, har vi jo en udmærket Forklaring paa, at han saa at sige forsvinder ud af Historien nogle Aar, før han dør.

Kort Tid efter at Poul Madsen havde overtaget Gaarden, i 1788 byggedes der et nyt Stuehus, Traditionen fortæller, at det gamle var sunket sammen en Dag, man havde haft travlt med Bagningen. Paa en Bjælke i det nye Stuehus sattes følgende Indskrift:

P M S G – K N D N G
1788,

d. v. s. Poul Madsen Gjettrup og Kirsten Nielsdatter Nørgaard. Til det nye Stuehus købte Poul Madsen et Ur, fremstillet i Bertel Andersens Værksted i Bedsted og forsynet med Aarstallet 1789, desuden købte han en Bibel og en Andagtsbog, Jesper Brochmands Huspostil, sidstnævnte forsynet med hans Forbogstaver og Aarstallet 1795. Alle disse Ting opbevares endnu paa Gaarden, desuden opbevares Poul Madsens Signet og et gammelt Chatol, som efter Stilen kan være fra Begyndelsen af 1800 Tallet og sandsynligvis er indkøbt af ham.

Det i 1788 opførte Stuehus kendes fra en Brandtaksation 22/4 1803. Det hedder her:

A. Stuehuset i Nord, 24 Fag, 81 2 Alen dyb, Fyrre-Under- og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, indrettet til to Stuer, Kamre, Køkken, Bryggers. I Stuen er Loft, Vinduer og Døre, samt en Jernbilæggekakkelovn, og

i Bryggerset en indmuret Kobberkedel paa 1 Tønde og en Jernplade i Skorstenen. Skorsten og Bagerovn af brændte Sten. Takseret til 420 Rdl.

B. Det søndre Hus, 26 Fag, 11 Alen dyb, Fyrre-Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, indrettet til Lo, Lade, Stald og Fæhus. Takseret til 310 Rdl.

C. Det østre Hus, 4 Fag, 7½ Alen dyb, Fyrre-Under- og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, indrettet til Vognhus, og Faaresti. Takseret til 30 Rdl. Ialt 760 Rdl.

Altsaa en tolænget Parallelgaard, der ved Knopskydning fra Lade- og Staldlængen er begyndt at udvikle sig til vor Tids firlængede Gaard. Stuehuset indrettet med "Centralfy", d. v. s. at fra Rummet foran den aabne Skorsten skete Indfyring baade til Bilæggeren, Bagerovnen og Grubekedlen. Traditionen fortæller, at der var 8 Senge i det ene Rum, det kan godt have været rigtig, de i Taksationen omtalte Kamre, kan jo være Sengerum, der udgaar fra den store Stue med Alkoverne.

Fra forrige Artikel erindres at Nabogaardene fra gammel Tid havde nogle Agre paa Grim-Nørgaards Mark, Nørgjettrup havde 12 Agre, Refshove havde 3 og Bolle Mouritsens Gaard i Gjettrup havde 1. Ved en Udskiftningsforretning af 9/8, tinglæst 22/9 1796 blev dette Forhold ophævet. Nørgjettrups Agre blev dels samlet i en lille Enklave omtrent midt i Grim-Nørgaards Jord, dels blev de lagt ind under Grim-Nørgaard, og Nørgjettrup fik Erstatningsjord i den sydligste Ende af de saakaldte Hovedagre og Gydhøj Eng, Refshoves 3 Agre blev lagt under Grim-Nørgaard, og Stensgaard, som Refshove nu var lagt under, fik Erstatning i Bredkjær Hede og i den østre Del af den saakaldte Nørgaards Hove (se Kortene i de følgende Artikler.) Den Ager, som tilhørte Bolle Mouritsens, nu Niels Sørensen Gaard, blev vistnok købt.

Ordningen var ikke særlig gunstig for Grim-Nørgaard, navnlig var der gjort et meget daarligt Bytte med Nørgjettrup, idet denne Gaard var kommet af med Jord af daarlig Kvalitet og havde faaet Jord af god Kvalitet. Det var ikke saa underligt, at Kirsten Nielsdatter for Alvor var vred, da Poul Madsen kom hjem og fortalte hende om det Bytte, han havde gjort; Traditionen fortæller, at han maatte have tilkaldt Landinspektøren for at faa hende beroliget.

Poul Madsen solgte i 1797 ca. 20 Tdr. Sæde, Ager og Eng til Broderen Niels Madsen, Gjettrup, og i 1806 et lidt mindre Areal af Gydkjær Mose til Ludvig Prætsman og Thomas Guldsmid, Prisen var henholdsvis 398 og 500 Rdl. Det var vel bl. a. disse Salg, der satte ham i Stand til i 1812 at købe Kongekornstienden og Kirkekornstienden af sin Gaard, Prisen for disse to Tiender var ialt 1250 Rdl.

Naar Prisen for sidstnævnte Areal var saa høj, maa Aarsagen sikkert søges i, at Gydkær egnede sig fortrinlig til Tørvegravning. Der har sikkert været hentet Tørv til eget Forbrug, saa længe Gaarden har eksisteret, allerede i Skøderne fra 1744 og 1741 tales om "Tørvegryft og Liungslæt". Nu begyndte man altsaa at grave i stor Stil med Salg for Øje. Tørvegravning i den resterende Del af Mosen har siden været en konstant og god Indtægtskilde for Gaardens Ejere.

Nøjere Oplysninger om Landbruget, f. Eks. om Besættningens Størrelse, om Jordens Dyrkning og Afgrødernes Størrelse foreligger ikke. Fra Folketællingerne ved vi, at Poul Madsen de første Aar havde en Karl, en Pige og en Hjorddreng paa Gaarden; efterhaanden som Børnene voksede til, traadte de i

Tjenestefolkene Sted. Økonomien var altid god, selv i de for Landbruget vanskelige Aar omkring 1818 ser vi, at Skatterne bliver betalt til Forfaldstid.

Kirsten Nielsdatter døde den 14/5 1818, kun 50 Aar gammel. Visse overleverede Træk tyder paa, at hun har været en bestemt og myndig Karakter, og det kunde jo nok gøres nødig, naar man betænker den store Opgave, der saa tidlig blev lagt paa hendes Skuldre. Der opbevares endnu et synligt Minde om hende, nemlig en lille enkel og smuk Messinglysestage, som hun havde købt til sig selv, efter Sigende for at hun kunde være sikker paa at faa noget med sig, naar hun skulde paa Aftægt. Hun og Poul Madsen havde 11 Børn, hvoraf dog de 3 døde som spæde, de øvrige 8 var:

Maren Poulsdatter, f. 21/9 1789.
Mads Poulsen, f. 27/3 1792.
Ane Poulsdatter, døbt 15/1 1795.
Niels Poulsen, døbt 20/10 1797.
Karen Poulsdatter, døbt 24/2 1802.
Peder Poulsen, f. 29/7 1804, død 18/3 1813.
Peder Christian Poulsen, f. 16/7 1807.
Else Poulsdatter, f. 10/1 1809.

Maren Poulsdatter blev 12/11 1815 viet til Poul Christensen Smed af Uglev; boede først nogle Aar i Gjettrup, derefter i Uglev.

Mads Poulsen boede paa Gaarden til sin Død 22/12 1876, han var ugift og en Særling.

Anna Poulsdatter blev 18/11 1814 viet til Jens Jespersen af Borregaard i Hvidbjerg Sogn, de boede siden paa denne Gaard.

Karen Poulsdatter blev 19/3 1824 viet til Niels Pedersen Væver af Dovermøllegaard; de boede siden i Barslev.

Else Poulsdatter blev 8/4 1831 viet til Gaardejer Niels Ernst Nielsen i Barslev, hun døde allerede 9/5 samme Aar. Visse overleverede Træk tyder paa, at hun har lidt af svær Tungsind.

Fra de tre ældste Døtre nedstammer en talrig og vidt forgrenet Slægt, udbredt over hele Thyholm, enkelte paa Sydøens.

Niels Poulsen skildres af Traditionen som en velbegavet og dygtig Mand, der af Poul Madsen var udset til at være hans Efterfølger paa Grim-Nørgaard. Han blev 25/3 1823 viet til Gjertrud Marie Madsdatter af Stensgaard, og kort Tid senere flyttede de til Vesterballegård i Søndbjerg, som han havde købt. I Maj 1825 flyttede de tilbage til Grim-Nørgaard, hvor de opholdt sig til hans Død 18/6 1831; Vesterballegård blev først solgt Juni 1826. Visse Forhold tyder paa, at han har været alvorlig syg de senere Aar, og at det var Sygdom, der tvang ham til at opgive Gaarden i Søndbjerg. Med Marie Madsdatter havde han to Børn:

Mads Nielsen, f. 2/9 1823.
Kirsten Nielsdatter, f. 2/6 1825.

9 Maaneder efter Niels Poulsens Død 30/3 1832 blev hans Enke viet til den yngste Broder Peder Christian Poulsen.

Poul Madsen blev siddende som Ejer af Grim-Nørgaard til sin Død; at Gaarden kunde blive i Slægten havde han sikret gennem sit Testamente eller Selvejerdisposition. Dette Dokument, der endnu opbevares paa Gaarden, tildeler Børnene følgende Arveparter:

Mads Poulsen.....	325 Specier
Niels Poulsens Børn, Mads og Kir sten.....	260 Specier
Døtrene Maren, Ane og Karen hver 120 Specier: ialt.....	<u>360 Specier</u> 945 Specier

Disse Beløb skulde udbetales af den yngste Søn Peder Christian, der til Gengæld skulde arve Gaarden med alt, hvad der fandtes af Besætning, Avl, Redskaber, Indbo og

rede Penge. Testamentet blev underskrevet 28/6 1838, det var ikke ret meget for tidligt, for allerede 16/5 1839 lukkede den gamle Poul Madsen sine Øjne for sidste Gang. Han kunde gøre det i Forvisning om, at han havde løst den Opgave, han havde paataget sig for 54 Aar siden, og at han desuden havde sørget for gode Økonomiske Forhold til den Søn, der skulde overtage Gaarden.

Peder Christian Poulsen, 1839-1865.

En af de første Somre efter hans Overtagelse af Gaarden blev Bygningerne flyttet fra deres gamle Plads til deres nuværende Plads lidt Øst for Gydhøj. Den gamle Plads blev foreløbig liggende uændret med sine store Stenpikninger og mange Kampesten, der i saa mange Hundrede Aar havde tjent som Fundament for Gaardens skiftende Bygninger. En gammel stensat Brønd, der skal have været forsynet med Trappesten, blev dog straks jordfyldt og de øverste Kampesten fjernede. I Aarene omkring 1900 blev alle Sten fjernet og Grunden blev pløjet, og nu ses den gamle Gaardsplads kun som svage Højninger i Terrænet.

I 1844 kom der en ny Vurdering af Hartkornet, det gamle Hartkorn var paa 5 Tønder, 3 Skæpper, 3 Fjerdingkar, $2\frac{7}{12}$ Album, det nye var paa 6 Tønder, 1 Skæppe, 2 Fjerdingkar og $1\frac{1}{4}$ Album.

I 1848 under den saakaldte "Slavekrig" var Mændene fra Gjettrup som fra andre jyske Sogne mobiliseret til Værn mod de fremrykkende Slaver. Peder Poulsen mødte til Hest paa sin gamle brune Hoppe og bevæbnet med et hjemmelavet Spyd, der i mange Aar opbevarede paa Gaarden.

Under den tysk-østrigske Besættelse i 1864 foretog de fjendtlige Tropper som bekendt omfattende Hesterøverier. Beboerne søgte efter Evne at skjule deres Heste og mange Heste var fra Helligsø og Gjettrup bragt ud til det afsidesliggende Grim-Nørgaard. De omstrejfende Tropper fik alligevel paa en eller anden Maade Nys om, at der var samlet mange Heste derude, men inden de naaede at komme derud, havde Peder Poulsen taget Hovedtøjet af alle de tøjrede Heste. Siddende paa en af dem havde han derefter flittigt brugt Piskeren mod de andre, saa de var blevet godt skræmte og umulige at indfange. Peder Poulsen høstede siden megen Anerkendelse i Sognet for denne raske Bedrift.

Angaaende Oplysninger om Gaardens Drift i Peder Poulsens Tid er vi meget daarligt stillet. Den eneste Forbedring, der kendes, er Gravningen af en Grøft fra Gydkjær Mose i 1858, nogle Aar senere blev der gravet en Grøft fra den anden store Mose, Bredkjær. Disse Afvandingsarbejder blev vist mest foretaget for at lette Arbejdet med Tørvegravningen, der stadig var en betydelig Indtægtskilde.

De direkte Oplysninger, vi har om Peder Poulsen, stammer fra Folk, der har kendt ham efter hans halvfjerdssindsindstyvende Aar. Disse Oplysninger sammenholdt med, hvad der kan slutes andetsteds fra, tyder paa, at han ikke har været særlig fremragende som Landmand eller paa andre Omraader. Men sparsommelig har han sikkert været, og Økonomien var, navnlig i hans første Tid, solid. Senere svækkedes den noget ved de store Udbetalinger af Arveparter til Børnene, saaledes fik Datteren Else i 1860 1000 Rdl. i fædrene og mødrene Arv, Niels Poulsens Søn fik i 1863 800 Rdl. i mødrene Arv og

Datteren Kirsten har sandsynligvis faaet en dertil svarende Part 400 Rdl. Tidens Skik var ellers, at den af Børnene, der overtog Forældrenes Gaard, fik langt den største Part af Formuen, saaledes havde Peder Poulsen selv i 1839 faaet skønsvist lige saa stor en Part som de andre Søskende tilsammen, hans Kone, der var af den rige Stensgaardfamilie, havde kun faaet Løfte paa 125 Rdl. at udbetale, naar den sidste af hendes Forældre var død, medens Stensgaard for en latterlig ringe Pris gik til Broderen Peder Madsen. At Peder Poulsen og Gertrud Madsdatter bryder med denne Tradition og saa vidt mu ligt behandler deres Børn ens, hvad angaar Arv, er i mange Henseender tiltalende, men gavnligt for Slægtsgaardens Økonomi er det ikke.

Paa Grim-Nørsgaard opbevares endnu Peder Poulsens Signet, og hans Pengekat; en Huspostil "Nøglen til Guds Skatkammer" er vistnok gaaet i Arv til Stedsønnen Mads Nielsen og er formentlig forsvundet. To af hans Veste er for mange Aar siden afgivet til Thisted Museum, hvor de opbevares som Nr. A 655 og A 656.

I Ægteskabet med Gertrud Marie Madsdatter var der 6 Børn:

- Else Cathrine Pedersdatter, f. 22/6 1832.
- Ellen Pedersdatter, f. 18/12 1834, død 17/2 1837.
- Poul Pedersen, f. 11/4 1838.
- Niels Pedersen, f. 14/11 1840.
- Jens Peter Pedersen, f. 19/12 1843.
- Ellen Stensgaard Pedersen, f. 8/5 1846, død 19/7 s. A.

Else Cathrine blev 16/6 1857 viet til sin Fætter Peder Jensen af Borregaard. De kom til Aggerø ved Mors, hvor han havde fæstet en Gaard. Efterkommere af dem lever paa Thyholm, i Gjettrup og paa Sydmors.

Niels Pedersen var fra Barndommen pukkelrygget, i Skolealderen forværredes det betydeligt, og for at søge Raad gik Peder Poulsen paa sin Fod den lange Vej til Hanning i Himmerland til den kloge Kone der. Den medbragte Mixtur synes dog kun at have hjulpet lidt, for han forblev invalideret og kun lidet arbejdsdygtig hele sit Liv. I 1865 købte han den tidligere omtalte Parcel af Nørgjettrup, der ligger som en Enklave i Grim-Nørsgaards Jord, og her boede han til sin Død 1897. Han var ugift.

De to Brødre Poul og Jens Peter blev Ejere af hver sin Del af Grim-Nørsgaard. Allerede fra Begyndelsen af Tresserne havde man været inde paa Tanken om at dele Gaarden, og Gertrud Marie var meget aktiv for, at Delingen skulde finde Sted saa hurtigt som muligt. Man kan vel ogsaa heri se et Bevis for, at Peder Christian Poulsen ikke var nogen særlig fremragende Landmand, han var jo paa dette Tidspunkt ikke nogen gammel Mand, og der maa have været særlige Grunde til, at han saa tidligt overlod Gaarden til sine Sønner. I 1864 byggedes en Lade paa den østlige Parcel af Gaarden, lidt Nord for den tidligere omtalte gamle Gaardsplads; det fortælles, at Tækkemanden fra sit ophøjede Stade var den første, der fik Øje paa Tyskerne, der var paa Vej ud til Gaarden. Til Laden byggedes de følgende Aar et Stuehus som Vestlænge og en Stald som Østlænge. Alle disse Bygninger staar endnu, Laden dog udvidet med Kørelø i Nordsiden og Stuehuset ombygget til Vognskur og Hønsehus.

Den endelige Deling fandt Sted i Efteraaret 1865; Poul Pedersen fik den vestlige og største Parcel, hvis Hartkorn var 4 Tdr., 3 Skpr., 1/2 Alb. Jens Peter Pedersen fik den østlige Parcel, hvis Hartkorn var 1 Td., 6 Skpr., 1 Fdk. og 2³/₄ Alb. Han blev 3/11 1868 viet til sin Kusine Eline

Madsine Pedersen af Stensgaard, i Ægteskabet var der kun eet Barn, Datteren Gjertrud Marie Pedersen, f. 31/1 1869. Jens Peter Pedersen blev siddende som Ejer af Gaarden til sin Død 5/7 1933, de sidste Aar dog med en Dattersøn som Forpagter. Efter hans Død blev Gaarden solgt til en Fremmed og var hermed gaaet tabt for den Slægt, der havde ejet den i over tre Hundrede Aar.

Poul Pedersen, 1865-1911.

Poul Pedersen havde faaet den største vestlige Parcel, Hovedparcellen. De Bygninger, der stod der, var opført 1840 eller faa Aar derefter, men de var allerede alt for smaa, selv efter at Gaardens Jordtilliggende var blevet reduceret med en Trediedel. I Aarene 1871-1879 blev der foretaget flere Ombygninger og Nybygninger, Indretningen af disse Bygninger er indgaaende beskrevet i den efterfølgende Artikelrække om Landboforhold i Sydthy 1870-1900. Her findes tillige Oplysninger om Indbo, Redskaber, Besætning, Markernes Inddeling og Tilberedning, Høslæt, Tærskning o. s. v.

Poul Pedersen havde, som det var almindeligt paa den Tid, tilbragt hele sin Ungdom hjemme paa Gaarden hos sine Forældre. Han havde dog set lidt mere af Verden end Gjettrup, idet han vistnok i 1854 havde ledsaget den bekendte Studehandler Poul Stockholm paa en af hans Rejser til Husum med Stude. (Om denne Poul Stockholm se Thisted Amts Aarbog, 1921, Side 231). Da de tysk-østrigske Besættelsestropper forlod Thy i 1864, var Poul Pedersen en af dem, der var udtaget til at køre med deres Træn til Odesund.

Den 15/11 1867 var han blevet viet til Pigen Karen Mikkeline Nielsen, født i Kobberøgaard 16/9 1840. Om hendes Slægt og Barndom se nedennævnte Arbejde af Olaf Nørsgaard om Ane Marie Kirkegaard. Det blev et meget lykkeligt og harmonisk Ægteskab, der blev afbrudt ved hendes tidlige Død i 1884. I Ægteskabet fødtes 7 Børn.

Peder Christian Pedersen, f. 28/10 1868, død 24/11 s. A.

Gjertrud Marie Pedersen, f. 6/9 1869.

Peder Christian Pedersen, f. 8/6 1871, Navneforandring til Nørsgaard 1904.

Eline Martine Pedersen, f. 21/7 1873, død 14/10 s.A.

Eline Pedersen, f. 12/12 1874, død 28/12 s. A.

Niels Pedersen, f. 29/4 1877, Navneforandring til Nørsgaard 1904.

Ane Pedersen, f. 1/8 1879.

Poul Pedersen var en meget veloplyst og kundskabsrig Mand med noget videre Interesser, end der var almindeligt hos en Bonde paa den Tid. Han var meget interesseret i nationale Spørgsmaal og fulgte med stor Interesse Sønderjydernes Kamp for deres Nationalitet. Han deltog med Interesse i Sognets Anliggender og sad 6 Aar i Sogneraadet, endvidere var han i en Arrække Kirkevæрге. Af politisk Overbevisning var han fra Ungdommen Højremand, men allerede fra Begyndelsen af Halvfjerdserne begyndte han, paavirket af Broderen Jens Petersen, der igen var paavirket af Svogeren Villum Pedersen i Stensgaard at nærme sig til Venstre, og der blev snart hans politiske Staaet. De tre Gaardmænd var paa denne Tid næsten de eneste Venstremænd i Sognet, hvad der undertiden kunde volde Vanskeligheder. Hvad angaar Gaardens Drift var han konservativ og forsigtig over for det nye, maaske endda mere end der var almindeligt hos

Bønder paa den Tid; ligesom sine Forgængere var han nøjsom, hvad angaar egne Fornødenheder. Alligevel var Gaardens Økonomi ikke saa god som i hans Forgængers Tid, og han maatte ofte optage Laan for at klare Øjeblikkelige Vanskeligheder.

Poul Pedersen og hans Hustru kunde mødes i en alvorlig og stærk Kristentro, hos Hustruen med et stærkt tungsindigt Præg, der vel stammede fra hendes ulykkelige Barndom og Ungdom. Begge havde en stærk Følelse for de fattige og undertrykte i Samfundet. Tiggere, som der var mange af paa denne Tid, fik aldrig Lov at gaa tomhændede fra Grim-Nørsgaard, og der stod altid en opredt Seng, som kunde tage imod en træt Vandringsmand.

Det var mange Mennesker, der boede i Gaarden paa denne Tid: Husbonden, Husmoderen, Karlen, Hyrdedrengen, Pigen, Aftægtsfolkene Peder Christian Poulsen og Gjertrud Marie Madsdatter og den gamle Mads Poulsen. Efterhaanden kom jo Børnene til og desuden boede Svigermoderen Ane Marie Kirkegaard derude et Par Aar lige forud for hendes Død 11/2 1882. Til daglig gik Livet stille og roligt med haardt Arbejde lige fra tidlig Morgen, om Sommeren arbejdedes i Marken lige til Sengetid, i den mørke Tid samledes alle i Sovekammeret om Aftenen. Her sad, i Krogen mellem Bilæggeren og den ene Seng Husmoderen med sin Rok, ved den anden Side af Bilæggeren sad Karlen, den venstre Fod støttede han paa en Brøjkjærre Rughalm, som han snoede til Simer. Ved Østenden af Bordet, paa den vægfaste Bænk, sad Husfaderen med sin Vindekrog i Haanden, et Bundt Hamp var lagt over et Søm i en Loftsbjælke og han snoede dette til tynde Tove, som blev vundet op paa Vindekrogen; ved hans venstre Side, paa den sydlige Bænk sad den gamle Peder Poulsen, sommetider beskæftiget med forskelligt Rebslagerarbejde, f. Eks. Snoning af Ringe til Tøjræle. Paa den vestlige Ende af Bordet, i ærbødig Afstand fra den brandfarlige Hamp og Rughalm stod Lyset i den lille Messinglysestage, som Kirsten Nielsdatter havde købt, her sad Børnene med deres Lektiebøger og Pigen med sin Stoppekurv eller Strikketøj.

Døden skulde snart tynde ud i det lille Samfund. Den 4. August 1871 døde den gamle Gjertrud af et koldbrandlignende Saar. Dødens næste Offer var den lille Eline Martine, hun var blevet døbt om Søndagen den 12. Oktober 1873, der var som sædvanlig blevet holdt en stor Fest med Dans og anden Lystighed, der varede det meste af Mandagen med. Tirsdag Morgen laa hun død i sin Moders Arm; det tog haardt paa Moderen, hun opfattede Bamets Død som Straf for den megen Lystighed ved Festen, og det var sidste Gang, der blev festet saa meget ved Barnedaab. Nogle Aar senere blev hun selv syg af Tuberkulose eller Tæring, som man da kaldte det. Fra Nytaar 1884 var hun konstant sengeliggende. Hun vidste, at hun skulde dø, og talte meget med Børnene derom og formanede dem til Guds frygt og Ærlighed. Om Morgenen den 7. Juni døde hun, mens Poul Pedersen og de fire Børn stod omkring Sengen.

Hendes Død tog haardt paa Poul Pedersen, han drak temmelig meget en Tid men holdt dog op med det igen. Nogle Aar efter, i 1889 blev han selv alvorligt syg, alle regnede med, at han skulde dø, der blev tilkaldt en Sagfører, og der blev skrevet Testamente, den ældste af

Sønnerne Peder Christian skulde have Gaarden, de øvrige Børn Penge, heldigvis kom han sig dog.

14. Juli 1897 døde Niels Pedersen, ved Skiftet tilfaldt hans Jordlod Poul Pedersen. Kort Tid efter, den 23. Juli døde den forrige Ejer Peder Christian Poulsen, han var godt 90 Aar gammel, og det følte som om et helt Aarhundrede var gaaet i Graven med ham, den sidste af Poul Madsens Børn. Ved hans Begravelse var mødt et stort Følge bestaaende først og fremmest af alle hans Børn, Stedbørn og deres Børn, desuden mange af hans Søsterbørn fra Thyholm, der her samledes i Bedstefaderens Gaard for at vise hans yngste Søn den sidste Ære.

De fire Børn tilbragte næsten hele deres Ungdom hjemme hos Faderen paa Grim-Nørsgaard. Efterhaanden som de voksede op, blev de sendt paa Højskole, Gertrud Marie paa Testrup Højskole i 1891, Peder Christian paa Vraa Højskole i 1891-1892, Niels og Ane paa Thylands Højskole i Hundborg. (Om denne Højskole se Thisted Amts Aarbog 1948). Den ældste Datter, Gjertrud Marie, havde fra 1891 været Husbestyrerinde paa Gaarden, hun blev 15/11 1894 viet til Enkemanden, Murer Jens Christian Jensen (Hermansen) af Gjettrup, de tog Bolig i Helligsø. Den ældste Søn, Peder Christian blev 29/4 1900 viet til Ane Nikoline Jensen af Helligsø, de boede først et Par Aar i Flarup, derefter i Helligsø til 1932 og tilsidst i Gjettrup. Den yngste af Døtrene, Ane, var efter 1894 Husbestyrerinde paa Gaarden, hun blev 8/10 1905 viet til Landmand Poul Mikkelsen af Helligsø; de boede senere i Helligsø. Fra disse tre Børn nedstammer der en talrig Efterslægt, mange af dem bosat i og omkring Helligsø - Gjettrup.

Den yngste af Sønnerne, Niels Nørsgaard, overtog Gaarden efter Faderen i 1911. Han var to Gange gift, første Gang 29/4 1910 med Mette Marie Sund af Bedsted; hun døde allerede 1917. Anden Gang 7/11 1928 med Maren Jensen af Vestervig Sogn, begge Ægteskaber var barnløse. Han solgte i Efteraaret 1955 Grim-Nørsgaard til Poul og Olaf Nørsgaard, Sønner af Peder Christian Nørsgaard og Ane Nikoline Jensen.

KILDER.

Kirkebøger, Skifteprotokoller, Skøde- og Panteprotokoller, Brandtaksationsprotokoller og Amtsstueskatte hovedbøger i Landarkivet i Viborg.

Stamtavle over en Del af Christen Nielsens Efterslægt udarbejdet af Civilingeniør Otto Hansen, Vester Ringgade 48, Aarhus.

Stamtavle over Anna Poulsdatters Efterslægt udarbejdet af Stadsdyrlæge A. Gadegaard, Varde.

Stamtavle over en Del af Christen Nielsens Efterslægt, udarbejdet af Kreditforeningsdirektør N. P. Nørsgaard, Hurup.

Olaf Nørsgaard: Ane Marie Kirkegaard. Under Udarbejdelse.

Rettelse til Artiklen i forrige Aarbog Side 60: Blandt Niels Madsens Børn mangler Christen Nielsen, døbt i Juni 1679.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1960, side 163-182)